

Правова позиція

Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду

згідно з Постановою

від 13 березня 2020 року

у справі № [314/2550/17](#)

Цивільна юрисдикція

Щодо права на визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини

Фабула справи: ОСОБА_1 звернулася до суду з позовом про визначення додаткового строку для прийняття спадщини.

На обґрунтування позовних вимог зазначила, що помер ОСОБА_5, після смерті якого відкрилася спадщина на земельну ділянку площею 3,1549 га для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, розташовану на території сільської ради. За життя спадкодавця склав заповіт, згідно якого заповідав позивачу зазначену земельну ділянку. ОСОБА_1 не проживала разом зі спадкодавцем. Позивач народила дитину та була зайнята постійним доглядом за нею. Крім того, у період з 30 січня 2017 по 14 лютого 2017 року позивач знаходилася на стаціонарному лікуванні, що підтверджується листком непрацездатності. Вказані обставини унеможливили прийняття нею спадщини у встановлений законом строк. 30 березня 2017 року ОСОБА_1 звернулася до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини, проте нотаріус відмовив їй у видачі свідоцтва про право на спадщину через пропуск шестимісячного строку для її прийняття. Посилаючись на те, що причина пропуску строку на прийняття спадщини є поважною, просила визначити їй додатковий строк у один місяць для прийняття спадщини, що відкрилася після смерті ОСОБА_5.

Рішенням суду першої інстанції в задоволенні позову ОСОБА_1 відмовлено.

Постановою апеляційного суду рішення суду першої інстанції скасовано.

Визначено ОСОБА_1 додатковий строк в один місяць для подання заяви про прийняття спадщини за заповітом після померлого ОСОБА_5.

Судове рішення мотивоване тим, що народження ОСОБА_1 дитини незадовго до смерті ОСОБА_5, хвороба протягом шести місяців з дня відкриття спадщини, неодноразове тривале лікування в умовах стаціонару свідчать про те, що у позивача були істотні перешкоди для подання заяви для прийняття спадщини.

Мотивація касаційної скарги: ОСОБА_4 вказує, що всі обставини, якими позивач обґрунтовує поважність причин пропуску строку на подання заяви про прийняття спадщини не є такими, що унеможливили подання вказаної заяви у шестимісячний строк.

Правова позиція Верховного Суду: згідно з ч. 3 ст. 1272 ЦК України за позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

За змістом цієї статті поважними причинами пропуску строку для прийняття спадщини є причини, які пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Правила ч. 3 ст. 1272 ЦК України про надання додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини можуть бути застосовані, якщо: 1) у спадкоємця були перешкоди для подання такої заяви; 2) ці обставини визнані судом поважними.

При цьому, вирішуючи питання поважності причин пропуску шестимісячного строку, визначеного ст. 1270 ЦК України, для прийняття спадщини, суд має враховувати, що такі причини визначаються в кожному конкретному випадку з огляду на обставини кожної справи.

Разом з тим Пленум Верховного Суду України у п. 24 постанови від 30 травня 2008 року № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» судам роз'яснив, що, вирішуючи питання визначення особі додаткового строку, суд досліджує поважність причин пропуску строку для прийняття спадщини. При цьому необхідно виходити з того, що поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Поважними причинами пропуску строку визнаються, зокрема:

- i. тривала хвороба спадкоємців;
- ii. велика відстань між місцем постійного проживання спадкоємців і місцем знаходження спадкового майна;
- iii. складні умови праці, які, зокрема, пов`язані з тривалими відрядженнями, в тому числі закордонними;
- iv. перебування спадкоємців на строковій службі у складі Збройних Сил України;
- v. необізнаність спадкоємців про наявність заповіту тощо.

Судами встановлено, що шестимісячний строк для прийняття спадщини після померлого ОСОБА_5 сплинув 25 лютого 2017 року, а до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини ОСОБА_1 звернулася 30 березня 2017 року.

Суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про наявність підстав для задоволення позову ОСОБА_1 про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини після померлого ОСОБА_5 , визнавши народження ОСОБА_1 дитини незадовго до смерті спадкодавця ОСОБА_5 , її лікування в умовах стаціонару в період строку для подання заяви про прийняття спадщини, поважними причинами, та такими, що створюють істотні труднощі для звернення до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини.

Висновки: якщо спадкоємець пропустив шестимісячний строк для подання заяви про прийняття спадщини з поважних причин, закон гарантує йому право на звернення до суду з позовом про визначення додаткового строку на подання такої заяви.

Ключові слова: цивільний спір, спадкове право, пропуск строку на прийняття спадщини, неправомірна відмова нотаріуса